

65/2007. (X. 18.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 239/2007. (VII. 31.) OVB határozatát helybenhagyja. Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 239/2007. (VII. 31.) OVB határozatával megtagadta egy országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson az azonos neműek házasságának lehetővé tétele érdekében?”

Az OVB határozatát arra alapította, hogy az Alkotmány 15. §-a értelmében a Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét. A 14/1995. (III. 13.) AB határozatban (ABH 1995, 82.) megfogalmazott értelmezésre, valamint az 58/1998. (X. 2.) OGY határozattal egységes szerkezetben közzétett, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 12. cikkében és az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (a továbbiakban: Egyezségokmány) 23. cikkében foglaltakra hivatkozással az OVB úgy ítélte meg, hogy a kezdeményezésben megtartott eredményes népszavazás burkolt alkotmánymódosítást eredményezne. A házasság alanyainak kibővítésével megváltoztatná az Alkotmány 15. §-ának tartalmát, az Alkotmány ugyanis a férfi és nő közötti házasságot tartja védendő értéknek.

A 239/2007. (VII. 31.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2007. évi 104. számában, 2007. augusztus 3-án jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen a kezdeményező nyújtott be kifogást, amely 2007. augusztus 7-én, határidőn belül érkezett az Alkotmánybírósághoz. Az Alkotmánybíróság a Ve. 130. § (3) bekezdésére tekintettel a kifogást soron kívül bírálta el.

2. A kifogás szerint „téves és a tényleges jelentéséhez képest eltérő értelmezést jelent az Alkotmány 15. §-ában szereplő - a házasság intézményének védelmét megfogalmazó - az OVB (...) indokolásában szereplő felfogása. (...) Az Alkotmány 15. §-ában szereplő kitétel a házasságnak, mint intézménynek a védelméről szól, (...) [n]em jelentheti azonban a jogintézmény más - esetleg alacsonyabb szintű - jogszabályokban meghatározott tartalma megváltoztatásának tilalmát”. A kifogás benyújtója megjegyezte továbbá, hogy az „Egyezmény 12. Cikke nemzeti jogalkotási hatáskörbe utalja a házasságkötésre vonatkozó szabályok megállapítását azzal a kitételrel, hogy a nagykorú férfiak, illetve nők számára biztosítani kell a házasságkötéshez való jogot. Arra még közvetett módon sem tartalmaz utalást, hogy ez a jog csak külön neműek között gyakorolható. Ugyanez vonatkozik” az Egyezségokmány 23. Cikkében foglaltakra is. Álláspontja szerint a „két egyezményben szereplő »férfi« és »nő« kitétel ilyenén módon történő említésének oka nem a külön neműség hangsúlyozásában keresendő”.

II.

A kifogás elbírálásánál figyelembe vett jogszabályok:

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:

„15. § A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét.

(...)

28/C. § (1) Országos népszavazást döntéshozatal vagy véleménynyilvánítás céljából lehet tartani, a népszavazás elrendelésére kötelezően vagy mérlegelés alapján kerül sor.

(2) Országos népszavazást kell tartani legalább 200 000 választópolgár kezdeményezésére.

(3) Ha az országos népszavazást el kell rendelni, az eredményes népszavazás alapján hozott döntés az Országgyűlésre kötelező.”

2. A Ve. érintett rendelkezései:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet - az Alkotmánybírósághoz címezve - az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

3. Az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény érintett rendelkezése:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

(...)

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani.”

4. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) szerint:

„27. § (1) Az Alkotmánybíróság határozata ellen fellebbezésnek nincs helye.

(2) Az Alkotmánybíróság határozata mindenkire nézve kötelező.”

III.

A kifogás megalapozatlan.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Abtv. 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg.

Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését azon indokolással tagadta meg, hogy a kérdésben tartott eredményes népszavazás megváltoztatná az Alkotmány 15. §-a „mögötti tartalmát, és így burkolt alkotmánymódosítást eredményezne”.

Az Alkotmánybíróság következetesen érvényesített álláspontja, hogy a „népszuverenitásból fakadó jogoknak mind az Országgyűlés, mind népszavazás útján történő gyakorlása csak az Alkotmány rendelkezéseinek megfelelően történhet. A népszavazásra bocsátott kérdés nem foglalhat magában burkolt alkotmánymódosítást” [2/1993. (I. 22.) AB határozat, ABH 1993, 33.]. Az Alkotmánybíróság több határozatában megállapította, hogy az Alkotmány megalkotása és megváltoztatása kizárólag az Országgyűlés jogkörébe tartozik, ezért választópolgári kezdeményezésre nem írható ki olyan népszavazás, amely az Országgyűlésre kötelező volta miatt elvonná az Országgyűlés alkotmányozó hatáskörét [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 262.; 28/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 290, 292.; 50/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 359, 364.; 48/2003. (X. 27.) AB határozat, ABH 2003, 552, 554.; 33/2007. (VI. 6.) AB határozat, ABK 2007. június, 482, 486.]. Az Alkotmánybíróság „eddigi gyakorlatában akkor ítélte az alkotmánymódosítás tilalmába ütközőnek a népszavazásra bocsátandó kérdést, ha a kérdés tartalmából valamely új szabálynak az Alkotmányba való beépítésére keletkezett volna kötelezettsége az Országgyűlésnek (...), vagy a kérdés az Alkotmány valamely tételes rendelkezésével ellentétes szabály megalkotására irányult” [43/2007. (VI. 27.) AB határozat, ABK 2007. június, 565, 568.].

3. Az Alkotmánybíróság korábban - utólagos normakontroll keretében - döntött az azonos neműek házasságkötésének lehetővé tételét kezdeményező indítvány ügyében [14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82.]. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság emlékeztetett a korábban kifejtett álláspontjára, miszerint „a házasság intézménye kultúránkban és jogunkban is hagyományosan férfi és nő életközössége. Ez az életközösség tipikusan közös gyermekek születését és a családban való felnevelését célozza, amellyel, hogy a házastársak kölcsönös gondoskodásban és támogatásban élésének is kerete. A gyermekek nemzésére és szülésére való képesség nem

fogalmi eleme és nem feltétele a házasságnak, de a házasság eredeti és tipikus rendeltetéséből folyóan a házastársak különmeműsége igen. A házasság intézményét az állam arra tekintettel is részesíti alkotmányos védelemben, hogy elősegítse a házastársak számára a közös gyermekkel is rendelkező család alapítását. Ez a magyarázata annak, hogy az Alkotmány 15. §-a együtt említi a védelem két tárgyát: »A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét«.

A legfontosabb emberi jogi nemzetközi egyezmények szövegezéséből is az következik, hogy a házasságot férfi és nő életközösségeként fogják fel: a házasságkötés szabadságát a férfi és a nő jogaként határozzák meg, míg más jogok vonatkozásában ilyen különbségtétel nélkül a »személyek« a jogalanyok. (Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 16. cikk; A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 23. cikk; Európai Emberi Jogi Egyezmény 12. cikk. Az Európai Emberi Jogi Bíróság megerősítette ezt az értelmezést, Rees Judgement of 17 October 1986, Series A(1987) p.19.)” [14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 83.].

Az Alkotmánybíróság ezen határozatában kifejtett értelmezése szerint a házasság intézményét a férfi és nő életközösségeként védi az Alkotmány 15. §-a, ezért az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította: az Alkotmány tartalmi módosítását eredményezné az azonos neműek házasságkötésének lehetővé tétele kérdésében tartandó népszavazás. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az OVB hitelesítést megtagadó 239/2007. (VII. 31.) OVB határozatát helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró